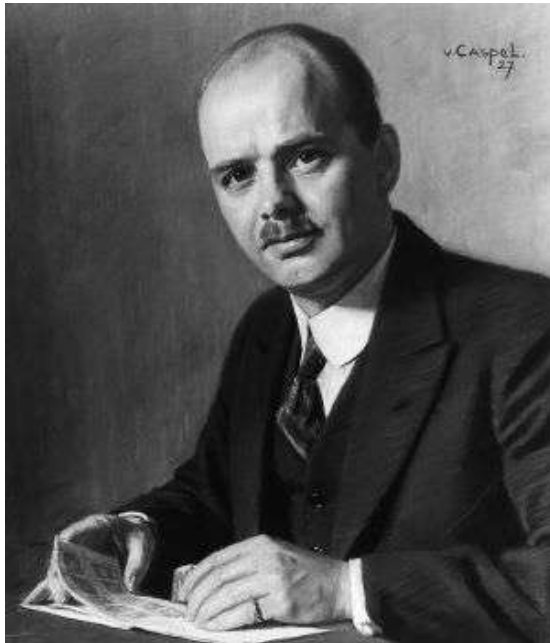

Pieter Cornelis Korteweg
29 december 1888 – 13 september 1970

KORTEWEG werd in de stad Groningen geboren, waar zijn vader hoogleraar heelkunde was. In 1889 verhuist het gezin naar Amsterdam, waar zijn vader tot hoogleraar en directeur-geneesheer van het Nederlandsch Israëlitisch Ziekenhuis was benoemd. De jonge Korteweg volgt de lagere school, Schoolvereniging Nr.2 aan de Herengracht, en heeft dan al een levendige belangstelling voor postzegels. Van zijn grootmoeder mag hij pakjes postzegels doorsnuffelen; speciaal intrigeren hem de poststempels, die hij uiteindelijk in 250 albums van kwartoformaat heeft bijeenbracht.

Zomer 1901 aanvaardt zijn vader een aanstelling te Leiden, waar de zoon in de eerste klas van de HBS komt; een oudere broer begint dat jaar aan de medicijnenstudie en schenkt hem zijn postzegelverzameling. Korteweg vertelde daarvan: "Mijn postzegelmanie liep tenslotte de spuigaten uit. Ik linieerde twintig schoolschriften en beschreef aan de hand van een oude Senf-catalogus hierin uitvoerig mijn met een wijsd woord betitelde 'wereldverzameling'. Het werden vier banden, waarin oud-Japan een ereplaats kreeg, doch deze zegels bleken later vals te zijn". Na de middelbare school vermindert zijn belangstelling voor postzegels.

In 1912 is hij directeur van de Koninklijke Aardewerk- en Porcelainfabriek Rozenburg te 's-Gravenhage. In juli 1913 trouwt hij met Carolina Johanna van Hasselt, uit welk huwelijk 2 dochters en een zoon worden geboren. In 1914 wordt hij gemobiliseerd als landweerplichtig reserve-officier en dient in 1916 als luitenant-adjutant in de Waterlinie; later krijgt hij algeheel zakenverlof. In 1916 is Korteweg enige tijd directeur van een melkfabriek, toen door gebrek aan grondstoffen voor het aardewerk Rozenburg moest worden geliquideerd.

Zijn eerste pennevruchten publiceert hij in het tijdschrift "Oude Kunst", over baardmannen (bruin geglazuurde kruiken van hard aardewerk met aan de schenkzijde een baardig mannengezicht in reliëf; vanaf de 16e eeuw vervaardigd in de omgeving van Keulen).

In 1919 keert hij terug naar de postzegels, toen een oom hem een omvangrijke verzameling Nederlandse en Belgische voorafstempelingen schonk; Korteweg heeft hier veel over gepubliceerd, vond zelfs een 2 cent 1876 Bossche tanding en beschreef later zijn verzameling Bossche tanding van meer dan 1.500 verschillende zegels. Naast Nederland en de koloniën verzamelt hij Frankrijk, België, Bhopal en de eerste emissie Turkije.

Om de gezondheid van zijn vrouw en tweede kind verhuist het gezin in 1919 naar Haarlem en kort daarna naar Bentveld, waar in 1920 het tweejarig dochtertje overlijdt. In die tijd is Korteweg eerst procuratiehouder van een bank en later bankdirecteur in Alkmaar. In 1926 verhuist hij naar Laren (NH), noemt zijn huis "d'Instuif" en ontwikkelt in dat jaar drie belangrijke activiteiten.

Op 24 september 1926 sticht hij de Postzegelvereening Contact scheidt Kracht, die binnen een jaar 353 leden telt (aan lid

no.350 valt een premie van | 3.50 ten deel) en waarvan hij jarenlang secretaris en directeur van het - vandaag nog bestaande - rondzendverkeer was.

Korteweg verbindt zich eind 1926 als vaste medewerker aan het sedert februari van dat jaar door K.A. Heijmans uitgegeven blad *De Philatelist*, dat officieel orgaan wordt van de op 25 oktober door Korteweg en overste W.K. Rutgers opgerichte Rotterdamsche Philatelisten-Vereeniging. Met ingang van januari 1928 neemt hij het hoofdredacteurschap over van Heijmans. Door toedoen van Korteweg wordt *De Philatelist*, vooral in de jaren dertig, een van de beste en belangrijkste tijdschriften ooit in Nederland verschenen. Vaste medewerkers waren o.a. Benders, Broekman, Van Peurse, De Veer, De Raay en Beer van Dingstee. Gerenommeerde Europese, Amerikaanse en zelfs Australische postzegelbladen nemen volledige artikelen of samenvattingen daarvan over. Binnen enkele jaren wordt *De Philatelist* het officieel orgaan van 10 verenigingen, waar onder die in Zeeuwsch-Vlaanderen, Roermond, Eindhoven, Middelburg, Amsterdam (De Philatelist), Medan en Soerabaia. Regelmatig verschijnt een opgave van de belangrijkste artikelen uit meer dan 110 buitenlandse postzegelbladen. Speciale nummers worden gewijd aan kleinrondstempels, puntstempels, landmailporten, VOC, enz. Dergelijke nummers worden herdrukt in brochurevorm en uitgegeven in een reeks handboekjes onder de naam *Nederlandsche Philatelisten-Bibliotheek*.

Op 26 december 1926 sticht Korteweg de Postzegel Club Kring Laren, "omdat CsK practisch nooit vergadert en de leden elkaar niet of nauwelijks kennen, leek het aangewezen een vereeniging te Laren op te richten, die zeker nuttig werk zou kunnen doen. CsK biedt slechts rondzendingen postzegels, maar er is plaats voor iets hoogers". Buiten de directe omgeving van Laren wordt met belangstelling gereageerd en hoewel het plaatselijke karakter door toevloed van vele andere verzamelaars verloren zou kunnen gaan, besluit het bestuur om Kring Laren te maken tot een grote debatingclub. Waar speciaal op het gebied van Nederland en de koloniën nog heel wat onderwerpen geschikt zijn voor uitvoerige discussie, worden nog diverse personen uitgenodigd lid te worden.

Eens per twee maanden komen de leden op zondag bijeen, meestal ten huize van Korteweg, na de bijeenkomst wordt gezamenlijk gedineerd in Hamdorf. Rutgers was voorzitter, Benders secretaris; leden waren onder andere mevrouw Van Heerdt-Kolff, Bölian, Van Peurse, Waller, Wolff de Beer, Van Nifterik, Bunge, Van der Wiel, Van Woerden, Van der Willigen en de handelaren Gordon, Pierre Vos en Correljé. Aan een penningmeester bestaat geen behoefte, omdat geen contributie geheven wordt. De kosten worden omgeslagen over de aanwezigen, waarvoor Korteweg het ambt van schaalcollectant op zich neemt. In 1932 overlijdt Rutgers en neemt Korteweg de leiding over. Heel wat kwesties die eerst in de Kring Laren werden behandeld verschijnen later in *De Philatelist*.

In 1929 toont Korteweg aan dat de citroengele Nederlandse Port no.1 niets anders is dan een verkleuring. Zijn spoorwerk leidt in 1931 tot de vaststelling dat niet de Brusselse Jacob Wiener, maar de Amsterdamse Johan Wilhelm Kaiser de graveur was van de eerste Nederlandse zegels. In april 1931 verhuist hij naar Bussum, de Kring Laren komt voortaan bijeen in het Jaarbeursrestaurant in Utrecht. In 1932 geeft hij in de grote aula van het Koloniaal Instituut in Amsterdam een lezing met lichtbeelden over "De Indische post in vroeger eeuwen (de Compagnie's post e.d.)" voor honderden leden van o.a. het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap en het Genootschap Amstelodamum. Hij besluit zijn betoog met de stelling: "De philatelie is iedereen intellectueel waardig".

In mei 1934 verschijnt ter gelegenheid van het 100ste nummer van *De Philatelist* een gratis extra nummer van meer dan 200 pagina's: *De vraagbaak der philatelie*, waarin dertien van de eenendertig artikelen van zijn hand zijn opgenomen en dat nog in 1976 werd herdrukt. Op 8 september 1934 wordt hem de (eerste) Costerus-medaille toegekend "wegens grote kennis der philatelie en uitgebreide publicaties". Met ingang van september 1934 verschijnt als bijblad een acht pagina's tellende *De Aero-Philatelist*, geredigeerd door J. Dellenbag; 1 januari 1936 gaat het bijblad als zelfstandig tijdschrift verder.

Op 13 januari 1935 houdt Korteweg een radiocauserie over "Postzegelverzamelingen" voor de PHOHI-zender (uitzending voor Oost- en West-Indië). In 1936 verhuist hij naar Naarden, in december 1939 tenslotte naar Bennebroek.

In 1937 verschijnt *De Philatelist* 20x per jaar. In het eerste nummer van jaargang 1938 constateert de hoofdredacteur dat dit echter geen succes is gebleken: *De stof scheen te versnipperen, terwijl redactie en administratie vermoeid geraakten*

van de veel te snelle opeenvolging der nummers; de volgende twee jaargangen komt het blad maandelijks uit.

Op 1 januari 1940 gaat het in hoofdzaak door Korteweg en Heijmans geredigeerde en uitgegeven tijdschrift - Korteweg schrijft in het laatste nummer: "een hoofdredacteur, die zich niet voor nieuwe uitgiften interesseert en een redacteur, die geregeld met ander werk overstelpt is" - over aan het *Nederlandsch Maandblad voor Philatelie*, dat voortaan op de titelpagina zal vermelden "waarin opgenomen *De Philatelist*". Costerus verzorgde in 1948 een klapper op de inhoudsopgave van de tot en met december 1939 verschenen veertien jaargangen.

Korteweg was een bijzonder veelzijdig filatelist en zeldzaam vruchtbaar filatelistisch schrijver, een pionier op het gebied van filatelistisch spuurwerk, die baanbrekend werk heeft verricht voor de postgeschiedenis van en in ons land. Hij schreef omstreeks 2.000 artikelen over de meest uiteenlopende onderwerpen. Met betrekking tot de Nederlandse en koloniale zegels schreef hij over papierverschillen, gom, opdrukken, vervalsingen, (voor)afstempelingen, druktoevalligheden, plaatreconstructies, tandingen, noodporten, distributiekantoren, oplaagcijfers, enz. Om zijn veelzijdige expertise stelde de Bond hem in 1927 aan tot plaatsvervangend keurmeester.

Van zijn geschriften verschenen in brochurevorm, in de Nederlandsche Philatelisten-Bibliotheek: *De Landmailporten* (1929, ook in Franse vertaling uitgegeven), *De V.O.C.-stempels* (1929), *De kleinrondstempels van Nederland* (1933), *De puntstempels van Nederland* (1940), *Postdienst en poststempels hier te lande tot 1811* (1941) en *De emissie 1864 Nederland* (1954). In boekvorm: *Proevenboek, beschrijvende catalogus der proeven voor de postwaarden van Nederland en koloniën, met aantekeningen van algemeen historisch-philatelistisch belang* (1931, uitg. Hekkers Postzegelhandel, Amsterdam) en zijn grootste werk *300 jaar aanwijzingen, postmerken en poststempels in Nederland (1570-1870)* (1957, uitg. J.K. Rietdijk N.V., 's-Gravenhage).

Zijn belangrijkste verzameling van meer dan 24.000 brieven en briefomslagen van de zeventiende eeuw tot circa 1950 vormt sinds 1954, in welk jaar hij de Waller-medaille ontving, de kern van de collectie postgeschiedenis in het PTT Museum. In 1955 verbrak hij alle banden met de door hem opgerichte vereniging CsK.

Korteweg was erelid van vele verenigingen, onder meer van Po & Po (1961), van de Nederlandsche Vereeniging van Postzegelverzamelaars en van de Rotterdamsche Philatelisten-Vereeniging. De laatste en hoogste onderscheiding die hij mocht ontvangen was het bijschrijven van zijn naam en handtekening op de Roll of Distinguished Philatelists of the Philatelic Congress of Great Britain (1962).

Korteweg overleed op bijna 82-jarige leeftijd in Bennebroek, op 13 september 1970.